Læreplan i næringslivsøkonomi

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 24. mars 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd

Gjelder fra 01.08.2021

Gjelder til 31.12.2024

utgått

Om fagene

Fagenes relevans og sentrale verdier

Næringslivsøkonomi handler om økonomisk styring og ledelse av virksomheter. Faget skal bidra til forståelse av økonomiske, etiske og miljømessige sider ved næringsvirksomhet. Faget skal gi elevene innsikt i virksomheters rolle i samfunnet. Kompetanse i ledelse og organisering av virksomheter vil gi elevene innsikt i demokratiske prosesser i arbeidslivet og danne grunnlag for videre studier og arbeid.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Næringslivsøkonomi skal bidra til etisk bevissthet gjennom innsikt i og forståelse av hvordan virksomheters beslutninger påvirker økonomi, miljø og sosiale forhold innad i virksomheten, nasjonalt og globalt. Faget fremmer refleksjon og kritisk tenkning gjennom at elevene utforsker og analyser økonomiske forhold og utfordringer.

Kjerneelementer

Økonomisk virksomhet

Kjerneelementet økonomisk virksomhet handler om forståelse av og innsikt i sentrale økonomiske begreper og sammenhenger knyttet til regnskap, kalkyler og budsjettarbeid. I tillegg handler det om prinsippene for hvordan konkurranseformene i markedene fungerer, og hvordan virksomheter oppnår økonomisk lønnsomhet gjennom sine valg.

Økonomisk analyse

Kjerneelementet økonomisk analyse handler om hvordan virksomheter analyserer økonomiske data for å ta beslutninger. Det innebærer å utføre analyser av økonomiske forhold og utfordringer ved bruk av modeller. I tillegg handler økonomisk analyse om å vurdere sentrale forutsetninger innenfor det økonomiske fagområdet.

Ledelse og bærekraftig verdiskaping

Kjerneelementet ledelse og bærekraftig verdiskaping handler om ledelse av virksomheter som vil kunne bidra til en god økonomisk, miljømessig og sosial utvikling innenfor etiske rammer. Videre handler det om virksomhetens evne til omstilling, og forståelse av hvordan og hvorfor virksomheter bør utvikle seg til å være bærekraftige nå og i framtiden.

Utgått

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I næringslivsøkonomi handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å forstå hvordan virksomheter skal ta ansvarlige økonomiske valg og handle etisk og miljøbevisst. Det handler også om hvordan innovasjoner og nye forretningsmodeller kan bidra til bærekraftige virksomheter, og over at ny teknologi kan løse problemer, men også skape nye. Bærekraftig utvikling handler også om hvordan økonomiske beslutninger i virksomheten påvirker sosiale og miljømessige forhold i samfunnet.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i næringslivsøkonomi innebærer å uttrykke egne faglige meninger, og å lytte til og gi respons i spontan og forberedte faglige samtaler. Det innebærer også å bruke fagspråk i drøfting og refleksjon over faglige emner, bygge opp argumentasjon og tilpasse innholdet til mottaker og formål. Ferdigheten innebærer i tillegg å bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte i muntlig sammenheng.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i næringslivsøkonomi innebærer å bruke varierte skrivestrategier for å utforme fagtekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer videre å utforske og reflektere over faglige emner, problemstillinger og tallmateriale, bygge opp argumentasjon og bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne lese

Å kunne lese i næringslivsøkonomi innebærer å bruke forskjellige lesestrategier for å finne og kritisk vurdere eksplisitt og implisitt informasjon i tekster og tallmateriale om kjente og ukjente emner og problemstillinger. Det innebærer også å sammenligne, tolke og systematisere informasjon i ulike tekster, inkludert ulike presentasjoner av tallmateriale, for å trekke faglige slutninger.

Å kunne regne

Å kunne regne i næringslivsøkonomi innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra tallmateriale i økonomiske rapporter, tabeller, statistikk og grafiske framstillinger. Det innebærer også å bruke og bearbeide informasjon og utføre økonomiske beregninger for å forstå og vise sammenhenger, sammenligne, vurdere og presentere svar.

Utgått

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i næringslivsøkonomi innebærer å bruke digitale ressurser til å søke etter, innhente og behandle informasjon. Videre handler det om å kommunisere og presentere eget arbeid og om å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, og vise til kilder på en etterprøvbar måte. Det handler også om å utvikle etisk bevissthet, vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer og å bruke ulike modeller for økonomiske beregninger.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering økonomistyring

Kompetansemål etter økonomistyring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- velge og bruke økonomiske modeller til å bearbeide og beregne økonomiske størrelser
- utforske og presentere dagsaktuelle næringslivsøkonomiske temaer eller problemstillinger
- vurdere og velge selskapsform ut fra ansvar og risiko
- gjøre rede for regnskapsførerens autorisasjonsplikt, krav til revisor og revisors rolle
- føre sentrale bilag, foreta og registrere årsoppgjørsdisposisjoner, avslutte regnskapet for et enkeltpersonforetak og presentere regnskapet i samsvar med gjeldende regelverk
- vurdere hvordan endringer i regnskapsposter påvirker resultat og balanse
- gjennomføre regnskapsanalyse og vurdere og sammenligne lønnsomhet, likviditet og finansiering med tidligere år og med virksomheter i samme bransje
- vurdere ulike metoder for priskalkulasjon i handelsbedrifter og fastsette pris på produkt
- gjøre rede for formålet med budsjettering og utarbeide og vurdere resultatbudsjett og enkelt likviditetsbudsjett
- gjennomføre budsjettkontroll og analysere avvik med betydning for virksomheten
- utforske og reflektere over hvordan ny teknologi og automatisering kan bidra til innovasjon og nye forretningsmodeller som er bærekraftige
- gjøre rede for virksomheters interessegrupper og samfunnsansvar og reflektere over virksomheters rolle i samfunnet lokalt og globalt

Utgått

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i økonomistyring. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de finner, behandler og beregner økonomiske tallstørrelser. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker økonomiske modeller og gjør økonomiske vurderinger. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de reflekterer over virksomheters rolle og ansvar i samfunnet, og utforsker nye forretningsmodeller.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får utforske økonomiske forhold og arbeide med faglige problemstillinger. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i økonomistyring, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og til å reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i økonomistyring.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i økonomistyring etter avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i økonomistyring basert på kompetansen eleven har vist gjennom innsikt i og forståelse av økonomisk virksomhet, økonomisk analyse og bærekraftig verdiskaping.

Kompetansemål og vurdering økonomi og ledelse

Kompetansemål etter økonomi og ledelse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- velge og bruke økonomiske modeller til å bearbeide og beregne økonomiske størrelser
- utforske og presentere dagsaktuelle næringslivsøkonomiske temaer eller problemstillinger
- gjennomføre kostnads-, resultat- og volumanalyser og vurdere lønnsomhet og risiko
- vurdere konkurransesituasjonen ved ulike markedsformer og analysere valg av produksjonsnivå og prissetting ut fra et bedriftsøkonomisk og bærekraftig perspektiv
- vurdere ulike metoder for priskalkulasjon og fastsette pris på produkt

Utkast

- budsjettere og vurdere kapitalbehov og finansiering av investeringsprosjekter
- gjennomføre investeringsanalyser og vurdere lønnsomhet og risiko ut fra et bedriftsøkonomisk og bærekraftig perspektiv
- vurdere ulike organisasjonsteorier og drøfte hvordan struktur og kultur kan påvirke virksomheters arbeidsmiljø og lønnsomhet
- utforske ledelsesteori og ledelse som funksjon, og vurdere hvordan ulike måter å utøve ledelse på kan påvirke arbeidsmiljø, bedriftskultur, effektivitet og bærekraft

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i økonomi og ledelse. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de finner, behandler og beregner økonomiske tallstørrelser og gjør økonomiske vurderinger. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de viser innsikt i og bruker økonomiske modeller og organisasjons- og ledelsesteori i arbeid med næringslivsøkonomiske temaer, forhold og problemsstillinger.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får utforske økonomiske forhold og arbeide med faglige problemstillinger. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i økonomi og ledelse, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og til å reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i økonomi og ledelse.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i økonomi og ledelse etter avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i økonomi og ledelse basert på kompetansen eleven har vist gjennom innsikt i og forståelse av økonomisk virksomhet, økonomisk analyse og ledelse og bærekraftig verdiskaping.

Utkast